ROLUL CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN GARANTAREA ECHILIBRULUI ÎNTRE PUTERILE STATULUI

THE ROLE OF THE CONSTITUTIONAL COURT IN GUARANTEEING THE BALANCE BETWEEN THE POWERS OF THE STATE

CZU: 342.5:342.565.2:342.34 **https://doi.org/10.59295/spd2025j.26**

Florin RAȘCU, drd. România
ORCID: 0009-0009-6179-3386
E-mail: rascuf@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *This paper aims to analyze the role of Constitutional Courts in maintaining the balance of powers within a democratic state, ensuring the supremacy of the Constitution and protecting fundamental rights. The research is based on a normative and comparative method, combining constitutional analysis with doctrinal perspectives provided by scholars such as Colón-Ríos, Posner, and Midrigan. The Romanian Constitutional Court is examined as a case study, with reference to its competencies outlined in Article 146 of the Romanian Constitution. The paper explores three major functions of the Court: constitutional review, resolution of institutional conflicts, and the safeguarding of democracy. The study highlights that the Constitutional Court acts not only as a legal arbiter but also as a stabilizing force in modern democratic systems. One of the key findings is that loyal cooperation between powers, guided by constitutional values, is essential to avoiding institutional deadlock and ensuring an effective system of checks and balances.*

Keywords*: Balance, constitutionality, court, democracy, separation.*

INTRODUCERE

Curțile Constituționale au devenit un pilon esențial al statului de drept contemporan, jucând un rol fundamental în asigurarea echilibrului între puterile statului, protejarea drepturilor fundamentale și garantarea supremației Constituției. În acest cadru, Curtea Constituțională nu reprezintă doar un arbitru prezent al unei normalități constituționale, ci este și o instituție ce poate stabiliza democrația.

Curtea Constituțională și echilibrul între puterile statului

În arhitectura constituțională, separația și echilibrul între puteri sunt esențiale pentru funcționarea unui stat democratic. Curtea Constituțională are rolul de a veghea ca nicio putere – legislativă, executivă sau judecătorească – să nu își depășească limitele constituționale. Acelasi lucru este confirmat sid e catre Colón-Ríos, care reafirma ca rolul justiției este de a se asigura că acțiunile majorității respectă principiile constituționale, menținând astfel un echilibru între autoritatea democratică și limitele impuse de ordinea constituțională [1].

Studiul realizat de Tupytskyi și colaboratorii [2] arată că instanțele constituționale trebuie să funcționeze ca un mecanism corectiv, capabil să intervină atunci când una dintre puteri tinde să își aroge prerogative în mod abuziv, compromițând astfel ordinea constituțională. Merrill adaugă că o interpretare echilibrată a principiului separației puterilor presupune recunoașterea atât a limitelor, cât și a zonelor de colaborare dintre instituții [3].

Richard Posner[4] subliniază că echilibrul puterilor este adesea invocat în contextul conflictelor dintre legislativ și executiv, iar rolul instanțelor constituționale este crucial în arbitrarea acestor dispute. Gwyn oferă o perspectivă istorică, indicând că separația puterilor este un concept dinamic, care presupune adaptare continuă la noile realități instituționale [5]. Barber evidențiază importanța controlului reciproc între puteri ca element definitoriu pentru democrațiile consolidate, insistând pe rolul de echilibru activ al Curților Constituționale [6].

Curtea Constituțională din România este consacrată privitor la supremația puterilor în Titlul V al Constituției și prezintă un rolul de asigurator al supremației Constituției. Articolul 142 alin. (1) precizează că:

„*Curtea Constituţională este garantul supremaţiei Constituţiei*” [7].

Această formulare plasează Curtea într-o poziție-cheie de echilibrare a raporturilor dintre puterile statului. Articolul 146 detaliază atribuțiile sale, printre care:

- controlul constituționalității legilor;
- remedierea conflictelor juridice de natură constituțională care pot fi între autoritățile publice;
- hotărârea asupra constituționalității inițiativelor de revizuire a articolelor din Constituție.

Prin aceste atribuții, Curtea acționează ca un veritabil mecanism de echilibru, capabil să corecteze excesele de autoritate și să împiedice încălcarea separației puterilor.

Controlul constituțional și supremația Constituției

Supremația Constituției este o valoare esențială în orice regim democratic. Aceasta presupune că întreg pachetul legislativ, acțiunile și politicile publice trebuie să se supună și să respecte cadrul constituțional. Curtea Constituțională exercită un control de constituționalitate pentru a asigura această supremație. Midrigan subliniază că ,,apariția și dezvoltarea controlului de constituționalitate marchează un moment esențial în evoluția statului de drept” [8]. Autorul menționează că, în ciuda contestărilor și divergențelor de opinii privind unele decizii ale Curții Constituționale, existența și activitatea acesteia s-au dovedit a fi factori de stabilitate.

Midrigan ridică o serie de întrebări esențiale: *Care sunt limitele justiției constituționale într-un regim democratic? Poate această justiție deveni ea însăși o formă de „guvernare judiciară”? Este legitim ca judecători nealeși să aibă ultimul cuvânt asupra unor decizii majore ale unei majorități parlamentare alese democratic?*

Limitele justiției constituționale într-un regim democratic sunt multiple și complexe, reflectând necesitatea de a echilibra principiul guvernării majoritare cu protejarea

drepturilor minorităților. Justiția constituțională poate evolua, în anumite contexte, într-o formă de „guvernare judiciară", atunci când judecători nealeși își revendică autoritatea asupra unor decizii majore adoptate de o majoritate democratic aleasă [9] . Riscurile „guvernării judiciare" sunt reprezentate de extinderea excesivă a competențelor judiciare: Atunci când instanțele intervin frecvent în sfera legislativă, ele riscă să submineze procesul democratic, generând percepția că exercită o formă de guvernare judiciară, mai degrabă decât să se limiteze la interpretarea legii [10].

În constituția din România controlul constituțional este prevăzut în mod expres în mai multe aliniate ale art. 146, în special la lit. a), unde Curtea exercită:

„*controlul constituționalității legilor înainte de promulgare, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori"* [11].

De asemenea, lit. d) și e) extind acest control și asupra tratatelor internaționale și asupra regulamentelor Parlamentului. Această arhitectură normativă face din Curtea Constituțională principalul garant al supremației Constituției, într-un sistem în care legile și deciziile politice trebuie să treacă testul constituționalității pentru a fi valide.

Soluționarea conflictelor constituționale

Curțile Constituționale sunt competente să soluționeze conflictele juridice care pot fi de natură constituțională dintre o serie de autorități publice. Acest rol este esențial pentru a evita blocajele instituționale, precum și pentru a clarifica sfera de competență a fiecărei puteri. Astfel de conflicte sunt adesea simptomul unei suprapuneri de autoritate, iar Curtea are misiunea de a clarifica limitele fiecărei instituții. Într-un sistem de drept complex, conflictele sunt inevitabile, dar soluționarea lor trebuie să se facă în spiritul echilibrului constituțional.

În constituția din România, potrivit art. 146 lit. e), Curtea: *„soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii"* [12].

Această prevedere asigură un **mecanism de mediere instituțională** într-un cadru constituțional. Soluționarea conflictelor permite menținerea funcționalității aparatului de stat, prevenind blocajele instituționale. Curtea, deși nu impune o sancțiune directă, stabilește limitele de competență și impune respectarea lor.

Dincolo de toate aceste aspecte trebuie sa afirmăm faptul că principiul separației puterilor nu mai poate fi înțeles în sensul său clasic, așa cum a fost formulat de Locke sau Montesquieu. Evoluția sistemelor democratice moderne a demonstrat că o separare rigidă a puterilor ar conduce la blocaje instituționale. Prin urmare, statele democratice au dezvoltat mecanisme de colaborare loială între autoritățile publice, pentru a asigura echilibrul funcțional al puterilor și pentru a preveni abuzurile de autoritate.

În România, aceste dezechilibre instituționale au necesitat intervenția unei autorități de echilibru: Curtea Constituțională, care, prin jurisprudența sa, a statuat că loialitatea constituțională este o valoare indispensabilă într-un stat de drept [13].

Art. 146 lit. e) din Constituție oferă acesteia atribuția de a remedia posibilele conflicte juridice de natură constituțională, aspect care înseamnă nu doar constatarea existenței conflictului, ci și stabilirea modalității de rezolvare a acestuia. Astfel, în societățile moderne, colaborarea loială între puterile statului devine o condiție esențială pentru funcționarea echilibrată și eficientă a guvernării. Respectul față de Constituție implică nu doar respectarea normelor juridice, ci și acceptarea unui cod de conduită instituțional care urmărește interesul public și previne polarizarea politică.

CONCLUZII

Democrația presupune mai mult decât alegeri libere: ea implică și existența unor instituții capabile să protejeze minoritățile, să apere drepturile fundamentale și să prevină abuzurile de putere. Unii autori consideră că deciziile curților constituționale pot avea un impact profund asupra coeziunii sociale și a încrederii în instituțiile publice. Prin deciziile sale obligatorii (conform art. 147 alin. 4 – „d*eciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor*"), Curtea acționează nu doar ca arbitru juridic, ci și ca garant al democrației constituționale. Prin cenzura legilor ce contravin drepturilor fundamentale (Titlul II al Constituției) sau valorilor democratice, Curtea previne „*tirania majorității*" și asigură un climat de stabilitate și încredere în instituții.

Prin validarea referendumurilor (art. 146 lit. i)), soluționarea contestațiilor privind alegerile (lit. f)) și deciziile privind suspendarea Președintelui (lit. h)), Curtea participă activ la viața democratică a statului, fiind nu doar un gardian juridic, ci și un actor de echilibrare socială.

REFERINȚE:

1. Colon-Rios, Joel. The Legitimacy of the Juridical: Constituent Power, Democracy, and the Limits of Constitutional Reform. doi:10.60082/2817-5069.1107.
2. Tupytskyi, Oleksandr M., et al. „The Role of the Constitutional Court in the Implementation of the Principle of Checks and Balances System"*, Revista San Gregorio 42* (2020). https://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1558
3. Merrill, Thomas W., „The Constitutional Principle of Separation of Powers", *The Supreme Court Review* 1991 (1991): 225-260. https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/scr.1991.3109603?journalCode=scr
4. Posner, Eric A., Balance-of-Powers Arguments and the Structural Constitution (November 20, 2012). University of Chicago Institute for Law & Eco-

nomics Olin Research Paper No. 622, Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=2178725 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2178725

5. Gwyn, William B. "Indeterminacy of the Separation of Powers and the Federal Courts." *Geo. Wash. L. Rev.* 57 (1988): 474. https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/gwlr57&div=35&id=&page=
6. Barber NW. Prelude to the Separation of Powers. *The Cambridge Law Journal*. 2001;60(1):59-88. doi:10.1017/S0008197301000629
7. Camera Deputaților, Constituția României, disponibilă online la adresa https://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339&idl=1&par1=1
8. Midrigan, Pavel. "Controlul constituţional şi democraţia liberală." *Moldoscopie* 61.2 (2013): 76-86. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Controlul%20constitutional%20si%20democratia%20liberala.pdf
9. Hirsch Ballin, E., van der Schyff, G., & Stremler, M. (2020). European yearbook of constitutional law 2019: Judicial power: Safeguards and limits in a democratic society (Vol. 1). T.M.C. Asser Press | Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-6265-359-7
10. Piotrowski, R. (2018). Sędziowie i granice władzy demokratycznej w świetle Konstytucji RP. 80(1), 215–229. https://doi.org/10.14746/RPEIS.2018.80.1.17
11. Camera Deputaților, Constituția României, disponibilă online la adresa https://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339&idl=1&par1=1
12. Camera Deputaților, Constituția României, disponibilă online la adresa https://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339&idl=1&par1=1 Safta, M. (2011). *Separarea puterilor în stat și loialitatea constituțională*. Tribuna Juridică. Disponibil la: http://www.tribunajuridica.eu/arhiva/An3v1/art8.pdf.